

Ya Munani ni wa Vane va Nane — Namba Ya Kutala

Miller amalunji Rome abũo ahũ

Jeff Pippenger

2023-09-13

William Miller apo re y’obuhanuzi ku muganda gw’ubushobozi bubiri obw’okuzikiriza, ubwo yamenye neza ko ari Roma ya gipagani na Roma ya kipapa.

“William Miller, alipokuwa akitumia kanuni yake ya ufasiri, alitambua katika vifungu mbalimbali vya kiapokaliptiki mada inayojirudia ya pambano kati ya watu wa Mungu na adui zao. Katika uchambuzi wake wa mamlaka za kuwatesa watu wa Mungu katika vizazi vyote, aliendeleza dhana ya machukizo mawili, yaliyofafanuliwa kuwa ni upagani (chukizo la kwanza) ukiashiria nguvu ya mtesi iliyo nje ya kanisa, na upapa (chukizo la pili) ukiwakilisha mamlaka ya mateso iliyo ndani ya kanisa. Ilikuwa ni motifu ya machukizo hayo mawili iliyotambulisha sehemu kubwa ya tafsiri zake za kinabii zilizofuata.” P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission*, 22.

Abanyatewoloji b’Abadivantisiti bemera ukuri kw’uko urwego rwa Miller mu gukoresha ubuhanuzi rwari imbaraga ebyiri zisiga umusaka, ni ukuvuga ubupagani n’ubupapa, nubwo baba babifata gusa nk’isesengura ry’amateka y’Abamillerite, atari nk’ukuri Imana yamuhaye.

“Ngai aatuma malaika wakwe kugusa moyo wa murimi umwe uyo atari aaminitse Biblia, ngu amulongele kufwaya ubunabii. Bamalaika ba Ngai bakamuvakasha kabila na kabila uyo musalwe, ngu balungamishe meeso yakwe aa ndani no kuzigula ku lwiji lwakwe ubunabii ubwakali bwafisama lyonse ku bantu ba Ngai. Intandiko ya lunyololo lwa kweli yakahewa kuli we, kabili akalongozewa kuendelea kufwaya ikokelo pe ikokelo, mpaka akalolela iJambo lya Ngai ku nkumbululo no ku mutemwa. Akamona omwo ulunyo lo lwelele lwa kweli. Ilyo Jambo ilyo ali alolanga nga talyafuma ku kupumushiwa, lino lyakasanduluka ku meso yakwe mu busuma no mu bukata bwalyo. Akamona ukuti icibeleshyo cimo ica Malembo cilafulunganya cinankwe, kabili ilyo icifulo cimo cakasalwa ku lwiji lwakwe, akasanganga mu cibi cimbi ica Jambo ico calecifulunganya. Akalolela iJambo ilyasanguluka ilya Ngai ne nsansa, kabili ne mushingo mukalamba nganshi no mwenso wa mushilo.” *Early Writings*, 230.

“malayika yakwe” vazwiriki zyoone nga Gabriele kuambwa aa Sister White.

Malaika ko zubeyariyo yaha, “Ni Gabrieli, mwime mbele yo Mungu,” yengwa kuwa yeye ana cheo cha heshima yo juu mu mahakama za mbinguni. Wakati alikuja na ujumbe kwa Danieli, alisema, “Hakuna hata moja ashikamanaye nami mu mambo haya, isipokuwa Mikaeli [Kristo], Mkuu wenu.” Danieli 10:21. Kuhusu Gabrieli, Mwokozi anena mu Ufunuo, akisema kuwa “alituma na kuidhihirisha kwa njia ya malaika wake kwa mtumishi wake Yohana.” Ufunuo 1:1. Na kwa Yohana malaika alitangaza, “Mimi ni mtumishi mwenza pamoja nawe na pamoja na ndugu zako manabii.” Ufunuo 22:9, R.V. Wazo la ajabu sana—kwamba malaika

anayesimama wa pili katika heshima baada ya Mwana wa Mungu ndiye aliye chaguliwa kufunua makusudi ga Mungu kwa wanadamu wenye dhambi.” Tumaini la Vizazi Vyote, 99.

“itekerezo gitangaje—ko umumarayika uhagaze hafi cyane mu cyubahiro gikurikira Umwana w’Imana ari we watoranyijwe guhishurira William Miller imigambi y’Imana.” Si Gabrieli gusa, ahubwo n’abamarayika mu bwinshi bayoboye gusobanukirwa kwe n’ubuhanuzi “bwahozе ari umwijima ku bwoko bw’Imana.” Gabrieli n’abandi bamarayika bayoboye Miller banyuze muri Bibiliya mu buryo bukurikirana uherye mu Itangiriro ukomezа. Ni cyo cyatumye agezwa mbere ku buhanuzi bw’igihe burebure kurusha ubundi muri Bibiliya, ari bwo “bihe birindwi” (imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri) byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu, mbere cyane y’uko agezwa ku minsi ibihumbi bibiri na magana atatu yo muri Daniyeli igice cya munani n’umurongo wa cumi na kane.

“Ndzi helele ku tinyiketela exikhongelweni ni le ku hlayeni ka rito. Ndzi bohe ku veka etlhelo hinkwaswo leswi a ndzi swi teka emahlweni, ku ringanisa Matsalwa hi vukheta ni Matsalwa, ni ku landzelela ku ma dyondza hi ndlela leyi hlelekeke ni ya maendlelo. Ndzi sungule hi Genesa, ndzi hlaza ndzimana hi ndzimana, ndzi nga hatlisi ku tlula laha nhlamuselo ya tindzimana to hambana-hambana yi nga pfurhaka hakona hi ndlela leyi nga ta ndzi siya ndzi ntshunxekile eka ku karhateka mayelana ni xihundla xihi na xihi kumbe ku kanetana kwihi na kwihi. Nkarhi hinkwawo loko ndzi kuma nchumu lowu nga erivaleni, mukhuva wa mina a ku ri ku wu ringanisa ni tindzimana hinkwato leti fambelanaka na wona; kutani hi mpfuno wa CRUDEN, ndzi kambisise matsalwa hinkwawo ya Bibele lawa a ku kumeka eka wona marito man’wana ni man’wana ya nkoka lama nga eka xiphemu xihi na xihi lexi nga erivaleni. Kutani hi ku tshika rito rin’wana ni rin’wana ri va ni matimba ya rona lama faneleke ehenhla ka mhaka ya tsalwa rero, loko vonelo ra mina ri twananile ni tindzimana hinkwato leti fambelanaka na rona eBibeleni, a swi nga ha vi xiphiqo. Hi ndlela leyi ndzi ye emahlweni ni dyondzo ya Bibele, eku hlayeni ka mina ko sungula ka yona, ku ringana kwalomu ka malembe mambirhi, kutani ndzi eneriseka hi ku helela leswaku yona hi yoxe i muhlamuseri wa yona. Ndzi kume leswaku hi ku ringanisa Matsalwa ni matimu, vuprofeta hinkwabyo, ku fika laha byi nga hetiseka, byi hetiseke hi rito ni rito; leswaku swifaniso hinkwaswo swo hambana-hambana, swivulavulelo swa xifaniso, mintshemo, swifanekiso, ni swin’wana ni swin’wana swa Bibele, swi nga va swi hlamuseriwa eka ku hlangana ka swona loku nga kusuhi, kumbe marito lawa swi vuriwaka ha wona ma hlamuseriwa eka swiphemu swin’wana swa rito; kutani loko swi hlamuseriwe hi ndlela yoleyo, swi fanele ku twisisiwa hi rito ni rito hi ku landza nhlamuselo yoleyo. Hikwalaho ndzi enerisekile leswaku Bibele i maendlelo ya ntiyiso lowu paluxiweke, lowu nyikiweke hi ku tshembeka ni ku olova lokukulu, lerova “munhu la fambafambaka endleleni, hambileswi a nga xiphukuphuku, a nga ka a nga lahleki eka yona.’ ...”

“Okhutila Ishimi lyeshile lya Malembelo Aazhila, neya mumvwishe ntia nshita mutanda ne iibili dya bukulu bwa Bantu Bapaani dyafwainwa kutatjikila pa nshita Bayuda bashile kuba ichalo ichikankala peka, pa kupeelwa kwa Manase mu butapwa, ibyo abakonkanya amashiku abasuma bapeleele ku mwaka wa B.C. 677; kandi ntia amashiku 2300 yatatjikile pamo ne milungu makumi mutanda ne iibili, ayo abakonkanya amashiku abasuma bapeleele ku B.C. 457; kandi ntia amashiku 1335, ayatatjikila pa kuzhinyiwa kwa ca kwa lyonse, no kuimika kwa

ichitutuko ichileeta ubusowalale, Daniele chapitala seveni vesi eleveni, yafwainwa kukonkaninwa ukufuma pa kwimika bukulu bwa Bupapa, panyuma ya kuzhinyiwa kwa fitutuko fya Bupaani, kandi ayo, ukulingana na balembi b'amalyashi abasuma abo naakonsolwele, yafwainwa kupeelwa ukufuma nko ku A.D. 508. Nga tukonkanya fyonse ifi bipe bya buprofitu ukufuma ku myaka iyapelwa peka peka naabakonkanya amashiku abasuma ku byabaitika uko byafwainwa mu buswelelo kukonkaninwa, fyonse fyali no kupwila pamo, nko ku A.D. 1843. Ifyo e fyo neyaletelwemo, mu 1818, ku mpela ya myaka yandi ibili iya kwishiba Malembelo Aazhila, ku mweo wa bulemu uyu: ntia mu myaka nko makumi yabili ne itanu ukufuma pali iyo nshita, ifintu fyonse ifya mibele yesu ino ya pano fyali no kupwishiwa..." William Miller's Apology and Defense, 6, 12.

"Mthetho wa kutaja kwa kwanza" huweka kwamba jambo la kwanza kutajwa ndilo lenye umuhimu mkuu zaidi, na jambo la kwanza kutajwa katika Ufunuo sura ya kwanza mstari wa kwanza ni mchakato wa mawasiliano ambao Baba hutumia anapompa Yesu ujumbe, naye kwa upande wake humkabidhi malaika wake, ambaye kisha humpa nabii, naye baadaye huandika na kuyapeleka kwa makanisa. Wakati Uadventista ulipokataa kazi na uvumbuzi wa William Miller, haukukataa misingi yake tu, bali pia ulikataa mchakato wenyewe wa mawasiliano uliomwongoza Miller kufikia ufahamu wake, nao ulikataa mchakato ambao ndio njia pekee ambayo wanadamu wanaweza kwa hiyo kuelewa Ufunuo wa Yesu Kristo unaofunguliwa muda mfupi tu kabla ya kufungwa kwa rehema.

Miller akatongozebwa okutegeera nti ebiseera omusanvu ebya Levitikusi byatandika mu mwaka 677 BC. Tewali okutuusa mu 1856 Mukama lwe yakozesa Hiram Edson okulaga nti n'okusaasaana kw'ebiseera omusanvu kwakolebwa ne ku bika ekkumi eby'obukiika obwa kkono ebya Isiraeri. Mukama yali agezaako okukulaakulanya okutegeera kw'ebiseera omusanvu nga kukwatagana n'okuzuula kwa Miller okw'omusingi okw'ebiseera omusanvu, naye nga kugisukkirira nnyo. Naye mu 1856 omusana ogwaletebwa Hiram Edson gwakomera mu ngeri ey'ekyama, kubanga ekiwandiiko eky'omunaana mu lunyiriri lw'ebiwandiiko lwakomera ku bigambo bya James White, eyali editor wa Review and Herald mu kiseera ekyo, nti, "Kinaagenda mu maaso." Kyali kya "kugenda mu maaso" naye si okutuusa oluvannyuma lwa September 11, 2001, Mukama lwe yakulemba abantu be eri "amakubo amakadde" era oluvannyuma n'abatuusa ku lunyiriri lw'ebiwandiiko olutaggwa, olwalambikibwa Hiram Edson.

Bunu ti äkchí kók àtièn yēnēny tēn tēn kán yēn àyìn dēt baāny bēl gōk ciēc tēn lēu kēc, nhom ku mīth bī pīr kē, neē baān Miller aa lēu ku "piēu piēu kōk" tēn Leviticus 26, acie yēn nyin yēn nhialic acī guōp ku puōth bī wēl liec kōk piēu piēu kōk aa cōl ku nyuōth cī gōr ku Miller nē kōc thōn liec kēnē. Acī Hiram Edson lōn, raan tōūn kedhie tēn raan baa yēn ēn kēnē, raan yēn acī kē nyuōth ku piny ku cōk nhialic cī lo nhom ku Dōt Ci Lēu nē tūen 23 October, 1844.

Ninamakyo nkoresha amagambo y'umunyatewologiya w'Umwadivantisiti kugira ngo nemere ko urufatiro rw'ibyo Miller yashyize mu bikorwa by'ubuhanuzi byose rwari rushingiye ku buryo yasobanukiwe izo mbaraga ebyiri z'isenyuka, zo mu gitabo cya Daniyeli zigaragazwa nk'"ibya buri muni" (ubupagani), kandi ibyo buri gihe bikaba bifitanye isano n'"igicumuro" cyangwa "ikizira," byombi bigaragaza impande zitandukanye z'imbaraga z'isenyuka z'ubupapa. Uko

gusobanukirwa shingiro kwa Miller ku mbaraga z’Abaroma kwarushijeho kwaguka cyane kurusha amateka ahagarariye.

Melekên Xwedê, tevî Cebrâîl, Miller ber bi têngihîştinên ku wî ragihand ve rêberî kirin. Ew têngihîştin pêkhatayên pêşbîniyên ku wî ragihand, qaîdeyên şîrovekirina Kitêba Pîroz ku wî bikar anîn û her wiha çarçoveya ku hişt wî pêşbîniyan bi awayekî rast rêk bixe, dihawand. Ji Miller re ew çarçove hate dayîn ku her du hêzên wêranker ên ku di Daniel de tînin gotin, Romaya pagan û Romaya papal bûn. Future for America ber bi çarçoveya sê hêzên wêranker ên ejdeha, heywan û peyxemberê derewîn ve hate rêberî kirin.

E ndali mona mioyo mitatu michafu kama vyura ikitoka katika kinywa cha yule joka, na katika kinywa cha yule mnyama, na katika kinywa cha yule nabii wa uongo. Kwa maana hiyo ni mioyo ya mashetani, ifanyayo miujiza, iendayo kwa wafalme wa dunia na wa ulimwengu wote, ili kuwakusanya kwa vita ya siku ile kuu ya Mungu Mwenyezi. Ufunuo 16:13, 14.

Iremejwe rya Future for America ryubatswe ku murimo wa Miller, ariko rirenga aho umurimo we wari waragarukiye. U-Adventisimu yavuye muri iyo miterere ye maze usubira ku iyobokamana rya Giporotesitanti cy’ubuhakanyi na Roma. Uwo murongo nyene w’ubuhanuzi ni wo wongera gufatirwa mu gitabu c’Ivyahishuwe, watangujwe mu gitabu ca Daniyeli.

“Uvumbuzi ni igitabu gifatanijwe ikidodo, ariko kandi ni igitabu gifunguwe. Cyandika ibyabaye bitangaje bigomba kubaho mu minsi y’imperuka y’amateka y’isi. Inyigisho z’iki gitabu zirasobanutse, si iz’amayobera kandi zidasobanutse. Muri cyo hafatwamo umurongo umwe w’ubuhanuzi nk’uwafashwe muri Daniyeli. Ubuhanuzi bumwe Imana yarabwisubiyemo, bityo ikagaragaza ko bugomba guhabwa agaciro. Umwami ntabwo asubiramo ibintu bidafite akamaro kanini.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Miller ntabwo yashoboraga gusobanukirwa ubuhanuzi bwo mu gitabo cy’Ivyahishuwe, kuko umurongo w’ubupagani n’ubupapa ugaragazwa neza cyane muri Daniyeli waguwe mu gitabo cy’Ivyahishuwe kugira ngo urangemo n’ubutegetsu bukurikiraho bw’itoteza bwaje ku rubyiniro rw’amateka y’ubuhanuzi.

Kupitia upagani, na kisha kupitia Upapa, Shetani alitumia mamlaka yake kwa karne nyingi katika jitihada za kuwafutiria mbali kutoka duniani mashahidi waaminifu wa Mungu. Wapagani na wapapa walichochewa na roho ileile ya joka. Walitofautiana tu kwa kuwa Upapa, ukijifanya kumtumikia Mungu, ulikuwa adui wa hatari zaidi na wa kikatili zaidi. Kwa njia ya Urumi wa kipapa, Shetani aliutia ulimwengu utumwani. Kanisa la Mungu linalodaiwa lilifagiliwa kuingia katika safu za upotofu huu, na kwa zaidi ya miaka elfu moja watu wa Mungu waliteseka chini ya ghadhabu ya joka. Na wakati Upapa, ukiwa umenyang’anywa nguvu zake, ulilazimishwa kuacha mateso, Yohana aliona mamlaka mpya ikiinuka ili kuirudia sauti ya joka, na kuendeleza kazi ileile ya kikatili na ya kukufuru. Mamlaka hii, ya mwisho ambayo itafanya vita dhidi ya kanisa na sheria ya Mungu, iliwakilishwa kwa mfano wa mnyama mwenye pembe kama za mwanakondoo. Wanyama walioutangulia walikuwa wametoka baharini, lakini huyu alitoka katika nchi, kuwakilisha kuinuka kwa amani kwa taifa linalowakilishwa. “Pembe mbili kama za mwanakondoo” zinawakilisha vyema tabia ya Serikali ya Marekani, kama inavyoonyeshwa katika kanuni zake mbili za msingi,

Urepublikania na Uprotestanti. Kanuni hizi ndizo siri ya nguvu na ustawi wetu kama taifa. Wale walioanza kupata kimbilio katika pwani za Amerika walifurahi kwamba walikuwa wamefika katika nchi iliyo huru kutokana na madai ya kiburi ya upapa na udhalimu wa utawala wa kifalme. Waliazimia kuanzisha serikali juu ya msingi mpana wa uhuru wa kiraia na wa kidini.

“Lakini mchoro mkali wa kalamu ya unabii hufunua badiliko katika mandhari hii ya amani. Mnyama mwenye pembe kama za mwana-kondoo hunena kwa sauti ya joka, naye ‘hutumia mamlaka yote ya yule mnyama wa kwanza mbele yake.’ Unabii watangaza kwamba atawaambia wakaao juu ya nchi wamfanyie mnyama huyo sanamu, na kwamba ‘awafanya wote, wadogo kwa wakubwa, na matajiri kwa maskini, na walio huru kwa watumwa, kutiwa chapa katika mkono wao wa kuume, au katika vipaji vya nyuso zao; tena kwamba mtu yeyote asiweze kununua wala kuuza, isipokuwa yeye aliye na ile chapa, au jina la yule mnyama, au hesabu ya jina lake.’ Hivyo Uprotestanti hufuata katika nyayo za Upapa.” Signs of the Times, November 1, 1899.

Ku Miller, inyamaswa yo mu nyanja n’inyamaswa yo ku isi byo mu Ibyahishuwe 13 byagereranyaga Roma ya gipagani yakurikiwe na Roma ya gipapa. Miller kandi yagerageje gushyira uburyo bwe bwo gusobanukirwa ku Byahishuwe 17, ariko gukira kw’igikomere cyica cy’ubupapa, uruhare rw’ubuhanuzi rwa Leta Zunze Ubumwe za Amerika n’Umuryango w’Abibumbye byari hanze y’urwego rw’ijuru yari yarahawe n’abamarayika. Kuri we, inyamaswa yazamutse iva mu isi mu Byahishuwe 13 yari ubupapa.

Miller a ni mjumbe ambaye alipaswa kutumiwa kuiondoa joho ya Uprotestanti kutoka mikononi mwa wale waliojidai kuwa Waprotestanti waliokuwa wametoka katika Enzi za Giza. Kipindi ambacho Marekani ingenena kama joka, ambapo Urepublicanismo ingebadilika kuwa demokrasia, na Uprotestanti ulioasi ungeungana na serikali iliyoasi na kurudia muungano wa kanisa na dola ambao ndio sanamu ya upapa, kilikuwa bado ni cha wakati ujao katika siku zake. Kwa sababu hiyo, alijaribu kuliweka kitabu cha Ufunuo ndani ya mfumo wa kimungu aliokuwa amepewa na malaika.

اردري ژبّل هه، موهی ارک ییۆن و یتشه لایناد مل یالوؤی یرابوور ینین یب کئیتاک، اد ۱۷۹۸ یلاس مل موهی اکیرمهی یووتاهاد. تاگبئیت ووب ادیپ ئل یهکهی یراین از ینووبدای ینتشی هگئیت یوهی ووب مل مک ینین یب وهی، تاگبئیت ۱۲ ات ۱۰ یناکهشهب لایناد مل لهکهددی ح یرابوور ینین یب مک ووب ییته یرهن ئون یناتالو، هوارک فس هو ۱۱:۴۰ لایناد مل کهو، کئیتاک، موهی ارک اد ۱۹۸۹ یلاس هواکی یرمهی یناکه ووترگکهی متالو و یته یراپاپ نهی ال له، نهکهد ووشئپ ییته هی فئوس ییته کهی نارلامار.

Angels na bahe Future for America karna framework, dragon, beast, ani false prophet ya three-fold union ya context ma prophecy ya identification ani application pahi base thia.

“Ronahiya ku Danîel ji Xwedê wergirt, bi taybetî ji bo van rojên dawî hate dayîn. Dîtinên ku wî li kinarên Ulai û Hiddekelê, çemên mezin ên Şînarê, dît, niha di pêvajoya cîbicîbûnê de ne, û hemû bûyerên ku hatine pêşgotin, di demeke nêz de dê bi cîh bibin.” Testimonies to Ministers, 112.

Abamillerite bashikirije ubutumwa bw'umumarayika wa mbere n'ubw'umumarayika wa kabiri, batangaza ko urubanza rutangiye. Future for America irimo gutangaza ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu.

Ni mimi niliyesha panda, Apolo akatia maji; bali Mungu ndiye aliyekuza. Hivyo basi, apandaye si kitu, wala atiaje maji si kitu; bali Mungu akuzaye. Basi yeye apandaye na yeye atiaje maji ni mmoja; na kila mtu atapokea thawabu yake mwenyewe kwa kadiri ya taabu yake mwenyewe. Kwa maana sisi tu watenda kazi pamoja na Mungu; ninyi ni shamba la Mungu, ninyi ni jengo la Mungu. Kwa kadiri ya neema ya Mungu niliyopewa, kama mjenzi mkuu mwenye hekima, niliweka msingi, na mwingine anajenga juu yake. Lakini kila mtu na aangalie jinsi ajengavyo juu yake. Maana hakuna mtu awezaye kuweka msingi mwingine kuliko ule uliokwisha kuwekwa, nao ni Yesu Kristo. 1 Wakorintho 3:6–11.

Kuti uwasilishe kwa usahihi ujumbe wa malaika wa tatu, ni lazima pia uwasilishe jumbe za malaika wawili wa kwanza, kwa maana tumejulishwa ya kwamba hakuwezi kuwapo wa tatu pasipo wa kwanza na wa pili. Ujumbe wa kwanza na wa pili ndio msingi, na ujumbe wa tatu ndio jiwe la kilele; lakini ujumbe wa tatu hautawahi kukana wala kupingana na wa kwanza na wa pili. Ukifanya hivyo, basi huo si ujumbe wa kweli.

“Ujumbe wa kwanza na wa pili ulitolewa katika miaka ya 1843 na 1844, nasi sasa tuko chini ya tangazo la ujumbe wa tatu; lakini jumbe zote tatu bado zinapaswa kutangazwa. Ni muhimu sasa kama ilivyokuwa wakati wowote uliopita kwamba zirudiwe kwa wale wanaoutafuta ukweli. Kwa kalamu na kwa sauti twapaswa kulisikia tangazo hilo, tukionyesha mpangilio wake, na matumizi ya unabii yanayotufikisha kwenye ujumbe wa malaika wa tatu. Hakuwezi kuwapo na wa tatu pasipo wa kwanza na wa pili. Jumbe hizi twapaswa kuupa ulimwengu katika machapisho, katika hotuba, tukionyesha katika mfuatano wa historia ya unabii mambo yaliyokuwapo na mambo yatakayokuwapo.” Selected Messages, kitabu cha 2, 104, 105.

Mu byafaayo bulungi mu byafaayo by'Aba-Millerite ne mu byafaayo byaffe. Aba-Millerite baali entandikwa, naffe tuli nkomerero. Baayanjula era ne babeera mu butume bw'omumalayika ow'olubereberye n'obw'omubiri. Ffe twanjula obw'omumalayika ow'okusatu. Obubaka bwabwe obutagguddwako kabonero (okwolesebwa kwa Ulai) busangibwa mu ssuula bbiri eza Danyeri, ate obwaffe (okwolesebwa kwa Hiddekel) busangibwa mu ssuula ssatu. Bo baategeera akabi akasooka n'akookubiri, era ne babeera mu kutuukirizibwa kw'akabi akookubiri. Ffe tutegeera era tubeera mu kutuukirizibwa kw'akabi akookusatu. Enteekateeka yaabwe ey'okukozesa obunnabbi yali Rooma ey'obupagaani (ogusota) ne Rooma eya Paapa (ensolo). Enteekateeka yaffe ey'okukozesa obunnabbi ye Rooma ey'omulembe guno ng'ensolo ey'emirundi esatu.

Kutangulapo kusungula kulingalira za chikhalidwe cha Roma ya upapa mu chapitala seventini ya Chivumbulutso kukhala ya nambala eyiti, ndipo yochokera mwa zisanu ndi ziwiri, nkofunika kulingalira zimene aMillerite anamvetsetsa za Roma m'nthawi ya mbiri ya maziko. Mngelo wachitatu adzakhala ndi kuunika kowonjezereka, koma kuunika kumeneko sikudzatsutsana konse ndi choonadi chokhazikitsidwa.

Mu kitabo cya Daniyeli igice cya kabiri, icya karindwi, icya munani, icya cumi na kimwe n'icya cumi na kabiri hagaragazwa Roma, hamwe n'ubundi butegets. Turimo kurebera hamwe ibyiciro bibiri bya Roma mbere ya 1798; iya gipagani n'iya gikipapa, nk'urwego rw'ibyo Miller yashyize mu byahanuwe. Miller n'abapayoniya bagaragaza ko "abambuzi bo mu bwoko bwawe" bo muri Daniyeli igice cya cumi na kimwe, umurongo wa cumi na kane, bahagarariye Roma.

Ū di wan dem tem de, plenti o rise up agens di king fu di south; tu, di robbers fu yu pipel o exalt demself fu establish di vision; bot den o fadon. Daniel 11:14.

Mu musari uyu hari nibura ingingo zibiri z'ingenzi zo kwitabwaho. Ijambo "iyerekwa" rikoresheya muri uwo murongo ni rimwe mu magambo abiri y'Igiheburayo ari mu gitabo cya Daniyeli yahinduweho "iyerekwa." Rimwe muri ayo magambo y'Igiheburayo yahinduweho "iyerekwa" ni châzôn, kandi risobanura inzosi, canke ubuhanuzi canke iyerekwa. Ijambo châzôn ryerekana amateka y'ubuhanuzi, canke ikiringo c'igihe, kandi riboneka incuro icumi muri Daniyeli kandi buri gihe rigahindurwa ngo "iyerekwa."

Лихъан ивритийн дош, «хїнах» аьлла а таржам бу, mar-eh' ду, цуьнан маьІна хила appearance. Mar-eh' дошо билгалдо цхьанна хьажа, ханан цхьан tlerla. Ивритийн mar-eh' дош Даниялан книгана чу итт Ёацца кхузза цхьанна tle карийна, цунна «хїнах» аьлла ялхийна ялхза, «countenance» аьлла диъаза, «appearance» аьлла шозза, «well favored» аьлла цкъа.

Abanyazi b'abantu bawe bagereranya Roma, kandi ni cyo gituma ingingo y'ubuhanuzi yerekeye Roma ari yo ishyiraho "iyerekwa" ry'ubuhanuzi mu gitabo cya Daniyeli. Ni cyo gituma ari ngombwa gusobanukirwa n'ubusobanuro bwa Roma nk'ikimenyetso cy'ubuhanuzi.

Mantiki ya kinabii inadai kwamba neno "ono" linalowakilisha historia ya unabii ndilo hilo hilo "ono" linaloshughulikiwa katika kitabu cha Ufunuo, kwa maana uvuvio hutambulisha kwamba Danieli na Ufunuo ni kitabu kilekile, kwamba vinakamilishana, kwamba huifikisha kila kimoja ukamilifu, na kwamba mstari huohuo wa unabii uliomo katika Danieli unaendelezwa katika Ufunuo. Hoja hizo zilizowekwa wazi katika Roho ya Unabii tayari zimejumuishwa katika mfululizo huu wa makala, kwa hiyo sitazijumuisha tena. Nitaongeza hoja nyingine ambayo sisi pia tayari tumejumuisha kutoka kwa Dada White. Hoja hiyo ni kwamba vitabu vyote vya Biblia hukutana na kuishia katika kitabu cha Ufunuo. "Ono" la historia ya unabii (châzôn) linalopatikana katika Danieli na kuimarishwa kwa somo la kinabii la Rumi, linawakilisha ono la historia ya unabii katika Biblia yote. Vitabu vyote vya Biblia hukutana na kuishia katika Ufunuo, na Mungu hajipingi Mwenyewe kamwe. Kamwe! Ukidhani amefanya hivyo, basi unaelewa vibaya jambo fulani. Neno hilohilo la Kiebrania (châzôn) pia limetafsiriwa kuwa ono katika kitabu cha Mithali.

Akuba oku-bon'okutali, abantu babula: naye oyo akwata amateeka, alina omukisa. Engero 29:18.

اوھى ،نەى مەگبەت مەھە امۆر مەئى رەگەى .تەئرىگب واچرەبەل تەئبەد مەھەتەى ائى وھى ىلآخ مەكەى موهى ىناكەل وھە ىتەرەنەب مەھە ىتەسار وھى .نەى نەئرزەماد ەنار مەبەغەئپ ىوۆئەم ىنەى ىب نەى ناوتان ىاىژۆلۆىت ناوھى مەھە ،تەكەد ىراىد ادوۆئەم ىىژۆرد مەھە ىكەلەخ اھوورەھ و ناكەى ىعوسەى

مل ریب کئی تاک. ن مکیب نارئو امۆر ی منار مېم غئی پ یت مې باب ی موهئ و ب مو وان مت هوان ئه نای مت خاس
بتئ ن امر ی بمل موهئ متس ی وئ پ ، مو من ی مکه د امۆر ی یت هړ من ب ین تش ی مگئ ت

“Abantu abajijisha mu kumenya ijambo, abananirwa kubona insobanuro y’antikristo, nta kabuza bazishyira ku ruhande rw’antikristo. Nta gihe dufite ubu cyo kwivanga n’isi. Danyeli ahagaze mu mugabane we no mu mwanya we. Ubuhanuzi bwa Danyeli n’ubwa Yohana bugomba gusobanurwa. Burisobanurana. Buha isi ukuri buri muntu wese akwiriye gusobanukirwa. Ubu buhanuzi bugomba kuba ubuhamya mu isi. Binyuze mu gusohozwa kwabwo muri iyi minsi y’imperuka, buzisobanura ubwabwo.” Kress Collection, 105.

Ngeeye weebe kuona amakulu ga antichristi (Roma), olyegatta ku Roma, era okulabula kuno kuteekeddwa mu mbeera ey’okusobola oba obutasobola kutegeera ebitabo bya Danyeri ne Okubikkulirwa. Abamillerite bazimba okutegeera okw’omusingi okw’Obwadiventi ku kumanya kwabwe Roma kye yali. Baategeera nti Roma yali emanyisiddwa ng’amaanyi abiri agazikiriza, nti gombi gaali mitendera gya Roma, naye tebaali batuuse mu kifo mu byafaayo okulaba Roma ng’ekibiina eky’emirundi esatu nga bwe kikiikiriddwa mu kitabo ky’Okubikkulirwa. Danyeri kyekyo, n’olwekyo, gwe musingi ogukiikiriddwa Abamillerite, era Okubikkulirwa lwe jinja ery’enkomerero erikiikiriddwa Future for America. Waliwo ensonga endala okuva mu Danyeri kkumi n’emu olunyiriri kkumi na bina gye twagala okulaga.

Miller pamoja na waanzilishi walielewa kwamba sanamu ya ndoto ya Nebukadneza iliwakilisha falme nne za Babeli, Umedi na Uajemi, Ugiriki, na Roma. Hawakuweza kuona zaidi ya ufalme wa nne, kwa maana walielewa kwamba Roma ya upapa ilikuwa tu awamu ya pili ya Roma, na kwa hiyo kwamba ufalme wa nne ulikuwa umeisha mwaka 1798. Kwa mtazamo wao wa kihistoria, alama pekee ya kinabii iliyokuwa imesalia ilikuwa Kuja kwa Kristo Mara ya Pili, ambapo jiwe lililokatwa kutoka mlimani lingepiga miguu ya ile sanamu. Wamilleri walitambua tofauti za kinabii kati ya Roma ya kipagani na Roma ya kipapa, lakini kwa kulazimishwa kulinganisha mwaka 1798 na kurudi kwa Kristo, hawakuweza kuona zaidi ya falme nne.

“Tukafika mu gihe umurimo wera w’Imana ushushanywa n’ibirenge by’icyo gishushanyo, aho icyuma cyavanzwe n’ibumba ryoroshye. Imana ifite ubwoko bwayo, ubwoko bwatoranyijwe, ubushishozi bwabwo bukwiye kwezwa, kandi ntibukwiriye kwanduzwa no kurunda ku rufatiro ibiti n’ibyatsi n’ibikenyeri. Ubugingo bwose bwizerwa amategeko y’Imana buzabona ko ikimenyetso gitandukanya ukwizera kwacu ari Isabato y’umunsi wa karindwi. Iyaba ubutegetsi bwubahaga Isabato nk’uko Imana yabitegetse, bwahagarara mu mbaraga z’Imana no mu kurengera ukwizera kwa kera kwashyikirijwe abera. Ariko abanyapolitiki bazashyigikira isabato y’impimbano, kandi bazavanga ukwizera kwabo kw’idini no kwizihiza uyu mwana w’ubupapa, bawushyira hejuru y’Isabato Uwiteka yejeje kandi aha umugisha, akayitandukanyiriza umuntu kugira ngo ayizirikanire mu kwera, nk’ikimenyetso hagati Ye n’ubwoko Bwe kugeza ku bisekuru igihumbi. Uku kuvangwa kw’ubuhanga bw’itorero n’ubuhanga bwa leta gushushanywa n’icyuma n’ibumba. Ubu bumwe burimo guca intege imbaraga zose z’amatorero. Uku guha itorero ububasha bwa leta kuzazana ingaruka mbi. Abantu basigaye hafi kurenga aho kwihangana kw’Imana kugarukira. Bashoye imbaraga zabo muri politiki, kandi bifatanyije n’ubupapa. Ariko igihe kizaza ubwo Imana izahana abatesheje agaciro amategeko Yayo, kandi umurimo wabo mubi uzabagarukira.” Seventh-day Adventist

Ufunuo ikumi na saba ni utambulisho wa mwisho wa falme za unabii wa Biblia, nayo hutambulisha kwamba falme saba zimeanguka na kwamba ufalme wa nane ni muungano wa namna tatu wa Rumi ya kisasa. Ikiwa rejea ya kwanza kwa falme za unabii wa Biblia ni Danieli sura ya pili, na kwa hakika ndivyo ilivyo; basi rejea ya mwisho yapaswa kuonyeshwa kwa rejea ya kwanza. Je, falme nne za Danieli sura ya pili zawezaje kupatana na falme nane katika Ufunuo ikumi na saba?

Kumbuka, basi, tunapoendelea, kwamba Wamillari hawakuweza kuona matukio ya unabii yaliyozidi historia yao. Ujumbe waliouelewa na kuutangaza uliutambua Ujio wa Pili wa Kristo kuwa ndiyo alama inayofuata ya historia ya unabii. Lakini ikiwa uelewa wa Kiyamillari kuhusu Rumi kama ishara inayoweka msingi wa maono ya historia ya unabii, na pia Danieli sura ya pili, vyote ni kweli za msingi za Kiyamillari, hili linawezaje kupatana na falme nane za sura ya kumi na saba ya Ufunuo?

Heke ngewa nti ishifwani shaDaniel babili osha li eshiivilo shoshitangi, eshi wa pumbwa ashike oku ninga oku ka tale ekathi lyovapioneer lyomudo 1843 na 1850. Omapekathi aeshe avali okwa nyanyangidilwa po ishifwani shaDaniel babili. Sha fa ngaho sha fimana unene yo kutya Ellen White okwa holola kutya omapekathi aeshe avali okwa ningwa meholamo lyaKalunga nokomeendelelo lye.

“Ndzi vonile leswaku chati ya 1843 a yi kongomisiwa hi voko ra Hosi, naswona a yi nga fanelanga ku cinciwa; leswaku tinhlayo a ti ri hilaha Yena a a lava ha kona; leswaku voko ra Yena a ri ri ehenhla ka swona naswona ri fihla xihoxo eka yin’wana ya tinhlayo, leswaku ku nga vi na loyi a a nga xi vona, ku fikela loko voko ra Yena ri susiwa.” Early Writings, 74, 75.

1850 chart 如是說:

“Ndzi vone leswaku Xikwembu a xi ri eku kandziyisweni ka chati hi Makwerhu Nichols. Ndzi vone leswaku a ku ri ni vuprofeta bya chati leyi eBibeleni, naswona loko chati leyi yi endleriwe vanhu va Xikwembu, loko yi ringanerile eka un’wana yi ringanerile ni le ka un’wana, naswona loko un’wana a a lava chati leyintshwa leyi pendiweke hi xikalo lexikulu, hinkwavo va yi lava hi mpimo wolowo na vona.” Manuscript Releases, vholumo 13, 359.

Bakata bwa kala bwa mu nsi buvuga nti, “Bulema buli na nzila nyingi, kanshi bushiku bwa cine buli na imo fye.” Kuli bulema bwingi ubwafuminepo ukubombelwa ukupekanya abantu ukulola ukuti Roma ya lelo mu Kusokolola ikumi na cine lubali ni mutwe wa cine lubali uwalubali. Bumo pa bulema ubwabombelwa na ba-theologian ba Adventism ni ukulumbanya fye bubi ubwami bwa mu malyashi ya kale. Pano nshili kulanda pa bwami bwa busokololo bwa mu Baibolo; aya mashina yabili ayafumine. Ubwami bwa busokololo bwa mu Baibolo kwasimikwa pa kutalika kwa kubwambwako mu Daniele chapitala mbili, lelo kwali ubwami bwa mu malyashi ya kale ubwabalelekela Babuloni. Ellen White alondolola bwino abo ubwami bwa mu malyashi ya kale bali ni bani, lelo ba-theologian ba Adventism balekanya ubunte ubwafumine ku Mupashi no kupanga ukulondoloka kwa bwami bwa mu malyashi ya kale ukulefimba ukumfwa ukuti Roma lyonse ileisa pa mutwe wa cine lubali kandi ni wa ku balubali. Nomba ni Roma wine ishimika

ukumwenako.

Abakungu b'inyigisho za Adventisime n'Abaporotesitanti bahakanye ukwizera bavuga ko ubwami bwo mu mateka bwari Egiputa, Ashuri, Babuloni, Abamedi n'Abaperesi, Ubugiriki, Roma, n'ubundi bukurikiraho. Mushiki waacu White aratumenyesha ko hari ubwami bwa gatatu bwo mu mateka, ubwo bahisemo gusiga inyuma. Mbese basiga inyuma ubwo bwami, cyangwa se basiga inyuma Umwuka w'Ubuhanuzi? Byombi.

“Vaŵandha va mafuko lawa, lawa ka kutizanga kamo pa kamo nyengo yawo na malo ghawo agho ghakawikika, mwambura kumanya kuchitira ukaboni ku unenesko uwo iwo ŵenecho ŵakachimanyanga yayi ng'anamuro lake, vikutiyowoyera. Ku mtundu uliwose ndiposo ku munthu waliyose wa mazuŵa ghano, Chiuta waŵika malo mu ndondomeko Yake yikuru. Mazuŵa ghano ŵanthu na mitundu vikuyezgeka na chingwe cha kuyezeskera mu woko la Iyo uyo wakubuda chara. Wose, mwa kusankha kwawo ŵekha, ŵakusankha ivyo viŵenge umaliro wa umoyo wawo, ndipo Chiuta wakulamulira pa vyose kuti walizgiske vilato Vyake.”

“Ingano iyo Umunyembaraga NDIHO yanditse mu Ijambo rye, ahuza igice ku kindi mu munyururu w'ubuhanuzi, uhereye iteka ryashize ukageza ku iteka rizaza, itubwira aho turi uyu munsu mu ruhererekane rw'ibihe, n'ibishobora gutegerezwa mu gihe kizaza. Ibyo byose ubuhanuzi bwahanuye ko bizasohora, kugeza kuri iki gihe cya none, byakurikiranwe ku mapaji y'amateka, kandi dushobora kwizera tudashidikanya ko ibitarasohora byose na byo bizasohora mu buryo bwabyo bukurikirana.

Ubuketwe bwa nyuma bwa ubutware bwose bwo mu isi bwahanuwe mu buryo bugaragara mu ijamba ry'ukuri. Mu buhanuzi bwavuzwe igihe urubanza ruturutse ku Mana rwacirwaga umwami wa nyuma wa Isirayeli hatangwa ubu butumwa ngo: “Uku ni ko Uwiteka Imana avuga iti: Kuraho igitambaro cy'ubwami, ukureho n'ikamba: ... ushyire hejuru uworoheje, kandi ucishe bugufi uwishyira hejuru. Nzabisenya, nzabisenya, nzabisenya: kandi ntibizongera kubaho ukundi, kugeza aho azazira ufite uburenganzira bwabyo; kandi nzabiha We.” Ezekeieli 21:26, 27.

“உகப்பு நீக்கப்பட்ட இஸ்ரவேலிலிருந்து அந்தக் கிரீடம் தொடர்ச்சியாக பாபிலோன், மதேோ-பாரசீகம், கிரேக்கம், மற்றும் ரோம் அரசுகளுக்குக் கடந்தசென்றது. தவேன் கூறுகிறார்: ‘அதற்கு உரியவர் வரம்வரன அத இனி இரப்பதில்லை; அதன நான் அவருக்குக் கொடப்பனே.’”

“Umwanya uwo ni hafi. Uyu munsu ibimenyetso by'ibi bihe bitangaza ko duhagaze ku rugi rw'ibintu bikomeye kandi bikomeye ubwoba. Ibintu byose byo mu isi yacu biri mu muvurungano. Imbere y'amaso yacu harimo gusohora ubuhanuzi bw'Umukiza buvuga iby'ibizabanziriza ukuza kwe ngo: 'Muzumva iby'intambara n'impuha z'intambara.... Ishyanga rizahagurukira irindi shyanga, n'ubwami bukahagurukira ubundi bwami: kandi hazabaho inzara, n'indwara z'ibyorezo, n'imitingito, ahantu hatandukanye.' Matayo 24:6, 7.”

«Ua i ai nei i le taimi nei se vaitaimi e matuā lofitūina ai le fiafia ma le naunau o i latou uma o ē o loo soifua. O ē pule ma ali'i faipule, o tagata o loo umia tofiga o le faatuatua ma le pule, o alii ma tamaitai mafaufau o vasega uma, ua taula'i atu lo latou mafaufau i mea o tutupu o loo

siomia ai i tatou. O loo latou silasila i sootaga tigaina ma le lē mapu o loo i ai i totonu o atunuu. Ua latou mātauina le malosi tele o loo pulea ai vaega uma o le lalolagi, ma ua latou iloa ai ua latalata ona tupu se mea tele ma le ma'oti—o lona uiga, ua i tafatafa o le lalolagi ma se mala tele ma le mata'utia.»

“Malaika sasa wanazizuia pepo za fitina, zisivume hata ulimwengu utakapokuwa umeonywa juu ya maangamizi yake yanayokuja; lakini dhoruba inakusanyika, tayari kupasuka juu ya dunia; na Mungu atakapowaamuru malaika Wake waachilie pepo hizo, kutakuwa na mandhari ya fitina ambayo hakuna kalamu iwezayo kuichora.

“Baibuli, era Baibuli yokka, niyo etuwa okulaba okutuufu ku bintu bino. Wano we bibikkulirwa emikolo eminene egy'enkomerero mu byafaayo by'ensi yaffe, ebibaawo ebigenda okujja ebyatandise dda okusuula ebisiikirize byabyo nga tebinnatuuka, era okuvuga kw'okusembera kwabyo ne kuleetera ensi okukankana n'emitima gy'abantu okuggwaamu amaanyi olw'entiisa.” Education, 178–180.

Ekiwandiiko kino kirimu omusana mungi eri obusinge bwaffe, naye kye njagala okulaga kwe kuba nti Mwannyinaffe White alaga bulungi ddala nti obwakabaka obw'ebyaafaayo obwasooka Babulooni bwali Isiraeri, so si Bwasuli. Obwakabaka obw'ebyaafaayo obukozesebwa abategeeza eby'eddiini buleka ebweru Isiraeri ng'obwakabaka obw'ebyaafaayo, wadde nga waaliwo amaanyi n'ekitiibwa ebyateekebwawo mu kiseera ky'okufuga kwa kabaka Sulemaani, era wadde ng'okulung'amizibwa kuwa obujulizi obutereevu okuyita mu Ezeekyeri ne Ellen White nti engule ya Isiraeri yaddirira e Babulooni.

Loko totia ndimbola elongo na oyo epemami na mpiko epai ya bokonzi ya masolo ya mokili, tokomona ete Isalaele esengeli kotangama kati na bokonzi yango. Isalaele, Asulia mpe Ejipito ezali bokonzi ya masolo ya mokili oyo ezalaki liboso ya bokonzi ya liboso ya esakweli ya Biblia, oyo ezalaki Babilone. Yango wana, bokonzi ya minei ya “masolo ya mokili” ezalaki Babilone, ya mitano ezalaki Mede mpe Pelese, ya motoba ezalaki Grese, ya sambo ezalaki Loma ya bapagano, mpe ya mwambe ezalaki Loma ya bopapa, oyo ezalaki moko ya sambo mpo ete ezali komonisa eteni ya mibale ya Loma ya bapagano. Na bokonzi ya masolo ya mokili, Loma ya bopapa ezali ya mwambe, mpe ezali moko ya sambo.

Mu Daniel 7 turabona ubwami bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya bugaragajwe n'inyamaswa. Babuloni ni intare yakurikiwe n'idubu rya Medo-Persia. Ubwa gatatu bwari Ubugiriki, bugereranywa n'ingwe, hanyuma hakaza Roma nk'inyamaswa “iteye ubwoba kandi iteye isesemi” yari ifite “amenyo y'icyuma.” Iyo nyamaswa iteye ubwoba, ihuye n'ishusho yo muri Daniel 2, ni Roma, ubwami bwa kane bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya.

Abakrista ba Miller baasisa mu byobumu obw'okuna nga ye Rooma, era bwe batyo ne bategeera ebiraga embala y'ensolo embi ennyo nga bwe biri, ne bagatta butereevu ebiraga byonna eby'obunnabbi eby'ensolo ku bwobumu obw'okuna. Baalaba okwawukana wakati wa Rooma ey'Obupagaani ne Rooma eya Papa mu kitundu ekyo, naye ne batayinza kulaba bwobumu bwa kutaano obw'obunnabbi bwa Bayibuli, kubanga mu butuufu baakozesa okwogerwako okusooka okw'obwakabaka obw'obunnabbi bwa Bayibuli ng'ekifo kyabwe eky'okujulizangako. Naye

okwawukana wakati wa Rooma zombi kuli mu kitundu ekyo, ekitusobozesa okulowooza ku kwawukana wakati wa Rooma zombi ng'okukiikirira obwakabaka bubiri. Naye eno si y'ensonga gye tulowoozaako.

Anepa ni ko a tupwol, “Lo avwemi a ane lo amumwalik me lo tok me nofon fon fonua, ma ie epwe usun aramas meinisin won fonua, epwe anomwu unusen fonua, epwe nyini i, me kupwureti ngeni mettoch pwe epwe piras. Nge eeng meeng me ruu seni ei tok ra pukun engon eman king mi pwal pwarata; nge pwal eman epwe pwarata mwirinin, nge ie epwe ekis seni me mwan, nge epwe amwokutuu unusen unuchon eman me ruwowa king. Nge ie epwe kapas lap ngeni Ika Ese Tekia, nge epwe akufu aramas saram me ren Ika Ese Tekia, nge epwe ekieki pwe epwe siwini fansoun me annuk; nge ir repwe lutu ngeni lepapan fansoun eman fansoun, me ruu fansoun, me patingen fansoun. Nge kapwung epwe mot, nge repwe angei seni ie nemenem, pwe ren an epwe kar pwe epwe wesino me mochen piras tori saposopon. Daniel 7:23–26.”

ی ای امۆر یی تهی اش داپ هک نه مهت من هد وهی ی من اش ی ن هخاش هد وهی .هی امۆر ۲، لای ناد هل مهر اوچ یی تهی اش داپ ،تئیرگبر مو نه ای ج یلۆرتنۆک ۵۳۸ یل اس هل یی اپاپ یی امۆر ی وهی شئپ و ،نهدد ن اش ی ن تسر مهت هب ،تش هه ی تهی ای ی «مکووچب» «هخاش» وهی ن اش اپ .ن ارش ئه دل هه نای ن ارب ه دبال من ای تهی اش داپ و هل ئس ،هل رهگه ی .تئیتس دل هه ،«درکه دی هروگ ی مسق کئمه د و ،ووب فۆرم ی ن اکه و اچ کهو ی ن اکه و اچ» هک ی ن یوش «مکه کووچب هخاش» ی وهی ۆب ن ئرب ه دبال نای ئس و تئیه نه نامخاش هد ادمهر اوچ یی تهی اش داپ هخاش و ،هوهن ئمه د خاش توه ح ن ئرب ه دبال هخاش ئس وهی کئتاک او هی ،مومتئیرگب هخاش ئس وهی ادش هب هل .هی هک هتوه ح هل و تئیتس دل هه مهتش هه کهو هش ی مهه امۆر هکنوچ ،هن یمهتش هه هکه کووچب ی که یی دی هاش ادمر ئل امنه ت ممئ ی مال هب ،هی هه ادی هکه غانۆق وود هل امۆر هب تهراب مس رۆز ی که یی کانوور مهتش هه امۆر ،هوهی یو وژ ئم یوور هل مهه و هوهی ی ن یبش ئپ یوور هل مهه هک نه هکده ش هکش ئپ مهوود .هی هک هتوه ح هل و تئیتس دل هه

Mu sura ya munani dusangamo ukwagurwa kwa sura ya karindwi. Iyi sura yongerera kumenya ubwami buvugwa mu buhanuzi bwa Bibiliya, ariko ntivuga ubwami bwa mbere bwa Babuloni, kuko igihe Daniyeli yahabwaga iyerekwa ryo muri sura ya munani, Babuloni yari yegereje cyane iherezo ryayo. Muri iyo sura, Ubumedi n'Ubuperesi bishushanywa n'isekurume y'intama yari ifite amahembe abiri. Ubugiriki bushushanywa n'isekurume y'ihene ifite ihembe rimwe, iryo hembe rikavunagurwa maze rivuyemo amahembe ane asohotse muri iryo hembe ryavunitse. Hanyuma hagakurikiraho “ihembe rito” nyuma y'Ubugiriki, kandi na none iryo hembe rito rihagarariye Roma. Nubwo Roma itari urubyaro rutaziguye rw'ubwami bw'Ubugiriki, uwo murongo ugaragaza ihembe rito nk'iryasohotse muri rimwe muri ayo mahembe ane yavutse mu bwami bw'Abagiriki nyuma y'aho ihembe rya mbere—rihagarariye Alegizandere Mukuru—rivuniwe. Roma ntiyari urubyaro rw'Abagiriki, ariko yatangiriye kunesha isi mu gace k'Ubugiriki, kandi muri uwo mumaro, yasohotse muri rimwe muri ayo mahembe ane.

Kukyo twamona mu kipande kya munane shahidi wa pili wa kipande kya saba. Umedi na Uajemi vilikuwa na pembe mbili, Ugiriki ulikuwa na pembe moja, na baadaye pembe nne zaidi. Hizo ni pembe saba kabla ya Rumi, kwa kuwa pembe ndogo ilitoka katika moja ya zile pembe nne za Ugiriki. Mbili pamoja na moja pamoja na nne ni saba; kisha Rumi, ile pembe ndogo, ni ya nane, nayo ni miongoni mwa zile saba. Inastahili kufahamika kwamba katika kifungu hiki, kinachotambulisha ya kwamba Rumi hutoka katika moja ya pembe za Ugiriki, mna mojawapo ya

hoja kuu sana za unabii ambazo Miller na watenda kazi wenzake walipaswa kukabiliana nazo katika historia yao.

Abaporotesitanti b'ayo mateka bahamiriraga yuko rya hembe rito rya Roma ritashoboraga kuba Roma, kuko ubuhanuzi bugaragaza ko iryo hembe rito ryaturutse kuri rumwe mu mahembe ane y'Abagiriki. Ni cyo cyatumye bavuga ko iryo hembe rito ryagereranyaga Antiyokusi Epifane, umwe mu bami b'Abaselusekide bakomeje kubaho mu mateka nyuma y'ugucikamo ubwami gukurikiye urupfu rwa Alekisanteri Mukuru. Impaka zo mu mateka y'Abamilerite kuri icyo kibazo zari zikomeye cyane ku buryo ku mbonerahamwe ya 1843 hakubiyemo impaka zirwanya inyigisho y'Abaporotesitanti yari ishingiyeye ku kuba Daniyeli yarabonye rya hembe rito rituruka kuri rumwe mu mahembe ane y'Abagiriki, bityo ntirishobore kwerekana Roma, kuko Roma itakomotse ku Bugiriki. Izo mpaka zagize ingaruka ku mirongo yose yo muri Daniyeli aho Roma irangwa. Umwanya w'Abaporotesitanti warimo ko "abambuzi bo mu bwoko bwawe" bo mu murongo wa cumi na kane wa Daniyeli cumi na rimwe bagombaga kuba Antiyokusi Epifane. Ni cyo cyatumye Abamilerite bashyira ku mbonerahamwe iyo Mushiki wacu White yavuze ko "yayobowe n'ukuboko k'Umwami kandi itagomba guhindurwa," icyerekezo kuri Antiyokusi Epifane kigaragaza impamvu atashoboraga kuba bwa bwami bwa kane. Ese Roma ni yo ishyiraho icyerekwa cy'amateka y'ubuhanuzi, cyangwa se umwami w'Umuselusekide wapfuye imyaka irenga ijana mbere y'uko Kristo avuka ni we wagereranyaga ubushobozi bwahagurukiye kurwanya Kristo mu kubambwa kwe?

Pirsa ku dikare were kirin ev e: heke Rom ne neviyêyekî rasterast yê Yewnanistanê bû, çima ji Danyêl re Rom wek ku ji yek ji qijikên Yewnanî derdikeve hate nîşandan? Bersiv ev e ku destpêka bilindbûna Romê bo hêz û desthilatdariyê li wê herêmê dest pê kir ku berê axa Yewnanî bû; lê çima pêxemberî bi vî awayî hate pêşkêş kirin ku rê bide wî tevliheviyê?

Kuhusu angalau jibu moja, zaidi ya umuhimu wa kutambua mahali ambapo Rumi ilianza kuinuka, ni kwamba fumbo la Rumi daima kuja ya nane na kuwa mmoja wa wale saba linajibiwa kwa Rumi kuhusishwa na eneo la Ugiriki, ili kudumisha hoja ya fumbo hilo kwamba Rumi ni mmoja wa wale saba. Fumbo hilo ni la umuhimu huo mkuu, ijapokuwa Wamilleri wasingeweza kamwe kuelewa dhana hiyo kutokana na mtazamo wao katika historia. Ukweli kwamba marejeo yote yaliyo juu si tu ya chati ya 1843, bali pia ya chati ya 1850, ni vielelezo vya masomo yanayoshughulikiwa moja kwa moja katika Neno la Mungu la unabii, isipokuwa lile rejeo moja linalosisitiza kwamba Antioko Epifane si mamlaka iliyosimama dhidi ya Kristo, hufanya kuongezwa huko kwenye chati kuwa na umuhimu mkubwa sana. Ni jambo la kuhuzunisha jinsi gani kwamba Uadventista ulipoziacha misingi yao, leo wanajikuta wakifundisha kwamba mamlaka ya mstari wa kumi na nne wa Danieli kumi na moja ni Antioko Epifane wala si Rumi! Sasa wanafundisha yale ambayo Wamilleri walipinga kwa nguvu sana hata wakaonyesha pambano hilo juu ya chati ya 1843!

Ufalme wa historia unaonyesha kwamba Rumi huinuka akiwa wa nane na ni miongoni mwa wale saba. "Pembe ndogo" ya sura ya saba, inenayo "maneno makuu dhidi ya Aliye Juu Zaidi," huinuka akiwa wa nane na ni miongoni mwa wale saba. Pembe za sura ya nane zinaonyesha kwamba Rumi huinuka akiwa wa nane na ni miongoni mwa wale saba.

Munuk ya pa cingmasing pa cuang in, tah Rome thar thar, mang a hmu mi in Thuphuan 17 ah a lanhter bangin, a riatna ah a kaihthawk ih, pasarih sungah a um zia kan zoh ding. Cun cutin Daniel 2 lamah kan kir leh ih, Bible hrilhlawkna ram pawl ih hmasabik relnak a si mi Daniel 2 ih ram pali pawl cu, zianghtile Thuphuan 17 ih ram riat pawl thawn a rem aw zet ti kan fiangter ding.